

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

מאמר

ובראשי חדשיכם – ה'תשל"ה

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור ליום הבהיר י"א ניסן ה'תשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הבהיר י"א ניסן, יום הולדת הקי"ג של כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הבעל"ט — הננו מוציאים לאור, מאמר ד"ה ובראשי חדשיכם גו' (בהוצאה חדשה ומתוקנת), שנאמר בהתוועדות ליל א' דר"ח אייר ה'תשל"ה*, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מ"אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ב' ניסן, ה'תשע"ה,
שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלוי"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

(* לפני ארבעים שנה.)

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. ליל א' דר"ח אייר, ה'תשל"ה

(הנחה בלתי מוגה)

ובראשי¹ חדשיכם תקריבו גו'². וידוע דיוק הזהר³ במ"ש ראשי לשון רבים, וכי כמה ראשין אינון לסיהרא וכו'. ויובן בהקדם כללות הענין דר"ח, שהרי הפסוק ובראשי חדשיכם קאי על כל ראש חודש, והרי כל ראשי החדשים נמשכים מר"ח ניסן, עליו נאמר החודש הזה (כזה ראה וקדש)⁴ לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה⁵, ומאז נעשה שינוי ועילוי בכל ראשי החדשים, שהם באופן שנמשכים מר"ח ניסן, שנקבע לראש חדשים, ראשון לחדשי השנה.

(ב) **והענין** בזה, כדאיתא במדרש⁶ עה"פ החודש הזה לכם, משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, ומשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה. והיינו, שאע"פ שגם לפני"ז היו ראשי חדשים שקבע הקב"ה משבחר בעולמו (והיינו שגם ענין זה הי' באופן של בחירה), מ"מ, אין זה מגיע להעילוי שנעשה משבחר ביעקב ובניו, שאז קבע בו ר"ח של גאולה.

וממשיך במדרש לבאר הענין דר"ח של גאולה שנפעל משבחר הקב"ה ביעקב ובניו — שבו נגאלו ישראל ממצרים, ובו עתידין להגאל, שנאמר⁷ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. והיינו, שהבחירה ביעקב ובניו פעלה שנגאלו ישראל ממצרים, החל מהנסים והנפלאות שהיו ביום הראשון של חג הפסח, התחלת ימי צאתך מארץ מצרים, שבו נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם⁸, ועד להמשך וסיום היציאה ממצרים בקריעת ים סוף⁹. ועד להתכלית של יצי"מ וקרי"ס, שכל זה הי' כדי להעלותו גו' אל ארץ טובה

(4) ר"ה כ, א.

(5) בא יב, ב.

(6) שמור"ר פט"ו, יא.

(7) מיכה ז, טו.

(8) הגדה של פסח פיסקא מצה זו, ולפני"ז פיסקא ויוציאנו.

(9) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 34. וש"נ.

(1) מאמר זה הוא המשך לב' מאמרים שלפניו — ד"ה כימי צאתך דאחש"פ וד"ה ויהי ביום השמיני דש"פ שמיני.

(2) פינחס כח, יא.

(3) ח"ג רמח, א. הובא באוה"ת פינחס ע' א'קסה. ע' א'קסו. רר"ה ובראשי חדשיכם תעריב (המשך תעריב ח"א ע' נד). ובכ"מ.

ורחבה גו'¹⁰. ועי"ז נפעל גם שבניסן עתידין להגאל, כפי שמקרא מפורש דיבר הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. וכמדובר במאמרים שלפנ"ז¹¹ שאין זה רק סתם דמיון, שאראנו נפלאות בדמיון ובדוגמת ימי צאתך מארץ מצרים, אלא זהו גם ע"ד סיבה ומסובב, שהענין דימי צאתך מארץ מצרים הוא הסיבה לאראנו נפלאות דלעת"ל. וכן הוא בנוגע להמשך וסיום דיצי"מ בקרי"ס, שהוא הסיבה להמסובב דבקיעת הנהר לעת"ל, שזהו מ"ש¹² הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו, וידוע הביאור¹³ בשינוי הלשונוה בכתוב, הפך ים ליבשה, בלשון עבר, ובנהר יעברו ברגל, בלשון עתיד, שזהו לפי שהפך ים ליבשה (לשון עבר) קאי על קרי"ס, ובנהר יעברו ברגל (לשון עתיד) קאי על בקיעת הנהר דלעת"ל [וכמרומוז גם במ"ש¹⁴ (בשירת הים) עד יעבור עמך הוי' עד יעבור זו קנית, דאף שאמרו זאת לאחרי ההעברה בים סוף, מ"מ נאמר יעבור לשון עתיד, ומבואר בזה¹⁵ בד"ה תפול עליהם אימתה ופחד הגדול¹³, שקאי על ב' ההעברות (עד יעבור ב"פ) שיהיו לעת"ל, והיינו, שכיון שהפך ים ליבשה (בקרי"ס), אזי נעשה פתיחת וסלילת הדרך (ע"ד הידוע¹⁶ בענין פתח ר"ש) לענין דבנהר יעברו ברגל לעת"ל, כמ"ש¹⁷ והניף ידו על הנהר וגו', ועד לענין דשם נשמחה בו. וכל זה נכלל בר"ח של גאולה שנקבע משבחר הקב"ה ביעקב בניו.

ג) **ויש** לקשר זה גם עם מ"ש¹⁸ זכור עדתך קנית קדם גאלת שבט נחלתך הר ציון זה שכנת בו. דהנה, קדם פירושו לפני בריית עולם (כפירוש רש"י). ועז"נ עדתך גו' קדם, כדאיתא במדרש¹⁹ שבעה²⁰ דברים קדמו לבריאת העולם כו', ישראל מנין, שנאמר זכור עדתך קנית קדם (וכפי שמסיים, שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר). וענין זה הוא באופן של קנין (קנית), שמורה על חביבות יתירה²¹. ומזה מובן,

10) שמות ג, ח.	רעה הערה 16.
11) שבהערה 1.	17) ישעי' יא, טו.
12) תהלים סו, ו.	18) תהלים עד, ב. ולהעיר, שע"פ המנהג
13) תורת חיים בשלח קפה, ג ואילך.	לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים
וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושים לפסח	לשנות חייו (סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך)
(ויקרא ח"א) ע' רג ואילך.	— הותחל ב"א ניסן שנה זו (תשל"ה)
14) בשלח טו, טז.	אמירת מזמור זה.
15) נוסף על הפירוש הפשוט בזה (ראה	19) ב"ר פ"א, ד.
פרש"י עה"פ).	20) כ"ה בכ"מ בדא"ח (ובב"ר שם:
16) ראה סה"מ תרע"ח ע' רפג. תרפ"ח ע'	ששה). וראה פסחים נד, א. תנחומא נשא יא.
קב. וראה גם בהנסמן בתר"מ סה"מ חשון ע'	21) ראה מדרש שמואל לאבות פ"ו, יא.

שתוכן הענין דעדתך קנית קדם הוא ע"ד ענין בחירת הקב"ה ביעקב ובניו. וכשם שכתוצאה מזה שבחר ביעקב ובניו קבע להם ר"ח של גאולה שבו נגאלו ממצרים, הנה גם כתוצאה מהענין דעדתך קנית קדם נמשך להיות גאלת שבט נחלתך, ועד לסיום ותכלית כוונת הגאולה, להעלותו גו' אל ארץ טובה ורחבה, שזהו מ"ש הר ציון זה שכנת בו, שקאי על ארצנו הקדושה, ארץ אשר גו' עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה²². וזהו גם מ"ש רש"י בהתחלת פירושו עה"ת על הפסוק²³ בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, אמר ר' יצחק כו' מה טעם פתח בבראשית, משום כח²⁴ מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, היינו, שמצד הענין דבראשית, שמורה על ראשית ותחילת כל הענינים (קדם), שזהו מה שישאל נקראו ראשית (שמחשבתך קדמה לכל דבר), ניתנה להם ארץ ישראל (אלא כדי שענין זה יהי' באופן דיתרון האור מן החשך ויתרון החכמה מן הסכלות²⁵, היינו באופן דאתכפיא ועד לאתהפכא חשוכא לנהורא²⁶, לכן הי' זה באופן שתחילה ברצונו נתנה להם, נחלת גוים, ואח"כ נטלה מהם ונתנה לנו — לשבט נחלתך, נחלתו של הקב"ה, ובאופן של נתינה (לתת להם, נתנה לנו), מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה²⁷, שהרי כל הנותן (ועאכו"כ כאשר הנותן הוא הקב"ה²⁸) בעין יפה נותן²⁹).

ד) אך עדיין צריך להבין גודל העילוי דיצי"מ, כמדובר לעיל בארוכה¹¹ שלכאורה אינו מובן מהו הענין דכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שבשביל הענין דאראנו נפלאות יש צורך בהתחלה דימי צאתך מארץ מצרים [וכמו שבשביל הענין דבנהר יעברו ברגל יש צורך בענין דהפך ים ליבשה], הרי לעת"ל יהי' הענין דזכירת יצי"מ רק בדרך טפל³⁰, וא"כ, מהו הצורך בענין דימי צאתך מארץ מצרים כדי שיוכל להיות הענין דאראנו נפלאות.

וגם צריך להבין (בנוגע לימי צאתך מארץ מצרים גופא) בענין החילוק בין יצי"מ לקרי"ס, מהו הטעם שעיקר ההדגשה היא על הענין דיצי"מ דוקא, וכמו בנוגע למ"ת [שעז"ני³¹ בהוציאך את העם ממצרים

28) ראה גם לקו"ת האזינו עב, ב.
29) רמב"ם הל' מכירה פכ"ה ה"ד (מב"ב סה, א). הל' זכי ומתנה פי"א הכ"ב (מב"ב עא, סע"א). ועוד.
30) ברכות יב, סע"ב.
31) שמות ג, יב ובפרש"י.

22) עקב יא, יב.
23) בראשית א, א.
24) תהלים קיא, ו.
25) ע"פ קהלת ב, יג.
26) זח"א ד, א.
27) ברכה שלישיית דברכת המזון.

תעבדון את האלקים על ההר הזה (מ"ת על הר סיני), שאז היתה החירות האמיתית משעבוד מצרים (ושעבוד דכל המלכויות), כמאמר רו"ל בברייתא דקנין תורה³² על הפסוק³³ חרות על הלוחות שנאמר בלוחות ראשונות, אל תקרי חרות אלא חירות], דכתיב³⁴ אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. ובהקדם הדיוק הידוע³⁵, מדוע נאמר אנכי גוי אשר הוצאתיך מארמ"צ, ולא אשר בראתי שמים וארץ, כי, בבריאת שמים וארץ מאין ליש לא רואים נס של שינוי הטבע, ואילו יצי"מ הו"ע של נס הכי גדול, שאע"פ שפרעה הי' בתוקף הכי גדול (כמבואר בזהר ר"פ בא אל פרעה³⁶), ועד שאפילו עבד אחד לא הי' יכול לברוח משם³⁷, אעפ"כ הי' הענין דיצי"מ, מצד אנכי הוי' אלקיך, אנכי דייקא, שלמעלה מהוי' שגם הוא למעלה מאלקיך, ורק עי"ז הי' יכול להיות הענין דהוצאתיך מארץ מצרים. ולכן הענין דיצי"מ הוא עמוד חזק (כלשון הידוע בחינוך³⁸) בעניני תורה ומצוותי, שקשורים עם זכר ליציאת מצרים. אך עדיין צריך להבין, כידוע הדיוק³⁹ מדוע לא נאמר אנכי הוי' אלקיך אשר קרע את הים, שהרי גם בקרי"ס היו נסים גדולים ביותר כמו ביצי"מ, ועד שדוקא בנוגע לקרי"ס מצינו שזהו ענין קשה כביכול לגבי הקב"ה (קשה כו' בקריעת ים סוף⁴⁰).

ה) **והביאור** בזה (עכ"פ נקודת הענין), דהנה, הטעם שהענין דקרי"ס נקרא דבר קשה, הוא, לפי שהוצרכה להיות הפיכת הים ליבשה, כמ"ש⁴¹ ובני ישראל הלכו בתוך הים ביבשה, והיינו, שאע"פ שנקבע למטה באופן דלא ישבותו⁴² שיש מקום של ים ויש מקום של יבשה, ויש גבול בינתיים, כמ"ש⁴³ שמתו חול גבול לים, והסיבה לכך שכך הוא למטה היא בגלל שגם למעלה יש עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין, וביניהם יש גבול ופרסא כו' (כמבואר בארוכה בספרי קבלה⁴⁴), אעפ"כ, נעשה שינוי בתכלית שהים נהפך ליבשה, הן למטה והן

36) זח"ב לד, א.	32) אבות פ"ו, ב.
37) מכילתא ופרשי יתרו יח, ט.	33) תשא לב, טז.
38) מצוה כא.	34) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.
39) שער האמונה פכ"ח (מט, ב).	35) ראה ראב"ע יתרו שם, א. כוורי מאמר
40) פסחים קיח, א. סוטה ב, א. וש"נ.	א סכ"ה. סידור עם דא"ח רפד, ב. מאמרי
41) בשלח יד, כט.	אדמו"ר האמצעי דרושים לפסח (ויקרא ח"א)
42) נח ח, כב.	ע' תא. סה"מ עטר"ת ע' שס ואילך. ה"ש"ת
43) ירמי' ה, כב.	ע' 20. תש"ז ע' 208. לקו"ש ח"א ע' 235.
44) ראה עץ חיים שער ח (שער דרושי	ד"ה וידבר גוי' אנכי דיום ב' דחג השבועות
נקודות) פ"ב.	שנה זו (תשל"ה).

בכל העולמות (נבקעו כל מימות שבעולם⁴⁵), ועד אפילו למעלה מאצילות (כמבואר בארוכה בשער האמונה לאדמו"ר האמצעי⁴⁶). וענין זה הי' בב' אופנים⁴⁷. לדעת הזהר⁴⁸ — בדרך מלמטה למעלה, שבי"ע נתעלה באצילות, ולדעת האריז"ל⁴⁹ — בדרך מלמעלה למטה, המשכת אצילות בבי"ע. והרי אלו⁵⁰ ואלו דברי אלקים חיים⁵¹, כמבואר בארוכה בהמשך והחרים⁵² ובכ"מ. ובפרטיות יותר, כמשנת"ל בארוכה⁵³ שבשביל קרי"ס הוצרכה להיות רוח קדים עזה⁵⁴, ונוסף לזה הוצרך להיות גם הענין דהרם את מטך ונטה את ידך גו'⁵⁵, שזהו מש"נ למשה שגם בהיותו למטה בגוף הי' בציור ובאופן של נשמה דאצילות בגלוי (שזהו ענין משה משה לא אפסיק טעמא בגווייהו⁵⁶) — שצ"ל הרם את מטך למעלה יותר, ולאח"ז צ"ל נטה את ידך, שיומשך מלמעלה למטה כו'⁵⁷. ועז"נ הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל, שכדי שלעת"ל יוכל להיות הענין דבנהר יעברו ברגל, ע"י והניף ידו על הנהר בעים רוחו (כמשנת"ל שזהו בדוגמת הרוח קדים עזה שבקרי"ס), שגם זה ענין שהוא קשה לפניו כביכול, הוצרכה להיות הפתיחה לזה ע"י שהפך ים ליבשה בקרי"ס.

אמנם התחלת הענין דקרי"ס היתה כבר בשעה שהתחיל הענין דיצי"מ (נוסף על פשטות הענינים שבשלח פרעה את העם לא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא גו', אלא ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף⁵⁸, ובגלל זה הי' אח"כ הענין דקריעת ים סוף), שאז הי' הגילוי הכי נעלה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם, כמבואר בהמשך תער"ב⁵⁹ שבכבודו קאי על מלכות דא"ס ובעצמו קאי על ת"ת דא"ס, וכפי ששניהם באים ביחד, שזהו גילוי נעלה

53) ד"ה כימי צאתך שבהערה 1.

54) בשלח יד, כא.

55) שם, טו.

56) זהר ח"ג קלח, רע"א (באד"ר).

57) ראה תו"ח בשלח קמו, סע"ד ואילך.

אוה"ת שם ע' תיח.

58) ר"פ בשלח (יג, יז).

59) ח"ב ס"ע תתקכד. וראה גם סה"מ

תרע"א ע' עה ואילך. תער"ב — תרע"ו ע' סז.

ד"ה מי מנה תשי"ב (תו"מ סה"מ תשי"ב ע' שחח).

ויהי בחצי הלילה תשי"ז (תו"מ סה"מ תשי"ז ע' קצו ואילך). וידבר גו' זאת חוקת

תשי"ט (תו"מ סה"מ תשי"ט ע' קנא). ובכ"מ.

45) מכילתא ופרש"י בשלח יד, כא. וראה

סה"מ עזר"ת ס"ע קסג ואילך. תש"ז ע' 251

ואילך.

46) פכ"ט ואילך (ג, א ואילך).

47) ראה ד"ה תפול עליהם שבהערה 13

(תו"ח שם קצו, ב ואילך. מאמרי אדמו"ר

האמצעי שם ע' ריב). סידור שער חג המצות

רפט, ד ואילך. שער האמונה פמ"ג. פנ"ד

(עא, ב. פו, א ואילך).

48) ח"ב מח, ב.

49) שער חג המצות פרק ח.

50) עירובין יג, ב.

51) ראה שער האמונה פנ"ד.

52) סה"מ תרל"א ח"א ע' רס.

יותר מהגילוי שהי' בקרי"ס ובמ"ת, ועד שאומרים⁶⁰ שבכל הלילות דכל השנה (כולל גם הזמן דקרי"ס ואפילו הזמן דמ"ת) אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, משא"כ הלילה הזה (דיצי"מ) שתי פעמים, כמבואר הענין בסידור האריז"ל⁶¹. ועוד זאת, שהגילוי דקרי"ס נמשך לכאו"א לפי דרגתו, והיינו, שאע"פ שראתה שפחה על הים מה שלא ראה גדול שבנביאים⁶², והגילוי הי' באופן שאמרו זה א-לי ואנוהו⁶³, מורה באצבע ואומר זה, ועד שמצינו בגמרא במסכת סוטה⁶⁴ שאפילו עוברין שבמעיי אמן אמרו שירה (כולל גם זה א-לי ואנוהו), מ"מ, הי' גילוי זה באופן שנתלבש למטה אצל כל אחד לפי ענינו⁶⁵, ובכללות הי' זה באופן דלגוזר ים סוף לגזרים⁶⁶, שהיתה ההתחלקות ליי"ב שבילין ונתיבות⁶⁷, וכל שבט במסלתו יעלה. משא"כ הענין דנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו הי' לכולם בשוה, והיינו, שאע"פ שכל אחד אכל מהקרבת פסח שלו באופן שלא תוציא מן הבית גו' חוצה⁶⁸, הי' שם הגילוי דבכבודו ובעצמו. ומצד גודל מעלת הגילוי דבכבודו ובעצמו שהי' בהתחלת ימי צאתך מארץ מצרים, הי' זה התחלה לגילוי דקרי"ס, ועד שנעשה גם הקדמה וסיבה למסובב דאראנו נפלאות לעת"ל (כולל גם הענין דבנהר יעברו ברגל (לאחרי שהפך ים ליבשה), ועד לענין דשם נשמחה בו, בעצמותו ומהותו⁶⁹).

ו) וזהו גם מה שהענין דיצי"מ הוצרך להיות הכנה למתן תורה. והענין בזה, דהנה, ענין התורה הוא שאורייתא וקוב"ה כולא חד⁷⁰, ובאופן כזה צריכה להיות נמשכת למטה, כפי שהיא למעלה, כמובן מדרשת חז"ל⁷¹ על הפסוק⁷² הלוא כה דברי כאש. ולכן הוצרך להיות תחילה הענין דקרי"ס⁷³, שאז הפך ים ליבשה, שבטלו הפרסאות והמחיצות וההגבלות שבין ביי"ע לאצילות, ובב' האופנים דמלמטה

60) בהגדה של פסח — ב"מה נשתנה".
 61) סדר הגדה — פסקא "אין אנו מטבילין".
 62) מדרש הגדול בשלח טו, ב. וראה דב"ר פ"ז, ח. מכילתא ופרש"י בשלח טו, ב.
 63) בשלח טו, ב ובפרש"י. שמו"ר ספכ"ג.
 64) ל, סע"ב.
 65) ראה גם ספר השיחות תרצ"ז ע' 248.
 66) תהלים קלו, יג.
 67) רש"י לתהלים שם. וראה פרקי דר"א
 פמ"ב (וברד"ל שם). מכילתא בשלח יד, טז. ועוד.
 68) בא יב, מו.
 69) ראה תו"א בשלח סד, סע"ב. שער האמונה ספנ"ו.
 70) הובא בתניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז תיקון ו בתחילתו. לקו"ת נצבים מו, א. ועוד.
 71) ברכות כב, א.
 72) ירמי' כג, יט.
 73) ראה תו"א בשלח סג, א. לקו"ת צו יז, א. שער האמונה פ"ז (לב, ב).

למעלה ומלמעלה למטה (כנ"ל ס"ד) — שע"ז יוכל להיות דוגמתו במ"ת, שעליונים ירדו למטה ותחתונים יעלו למעלה⁷⁴, שזוהי ההכנה שלאח"ז יוכל להיות ענין התורה וענין המצוות (גדול תלמוד שמביא לידי מעשה⁷⁵) בענינים גשמיים דוקא, שלכן בג"ע (וכן לעת"ל, שנים אשר תאמר אין לי חפץ בהם⁷⁶) לא שייך ענין המצוות, ועד שמצד זה הנה גם התורה לא בשמים היא⁷⁷, ובירור ענין ועאכו"כ ספק בתורה הוא למטה דוקא (כמבואר בתניא⁷⁸), ועז"נ⁷⁹ חברים מקשיבים לקולך השמיעיני, שקוב"ה ומתיבתא דרקייע באים למטה לשמוע איך שבנ"י מבררים ספק בתורה, ועי"ז נתברר הספק גם למעלה כו'.

אמנם כל זה נעשה עי"ז שכבר לפני"ז נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם (כנ"ל שם), ובאופן שגילוי זה פעל אצלם יציאה מן הקצה אל הקצה — בדוגמת הענין דהפך ים ליבשה, ויתירה מזה יש לומר שזהו באופן עמוק יותר, שהרי בענין דהפך ים ליבשה הרי שניהם (ים ויבשה) הם בסדר השתלשלות דד' העולמות, אלא שים הו"ע עלמין סתימין ויבשה הו"ע עלמין דאתגליין, משא"כ הגילוי דכבודו ובעצמו שפעל יציאה מן הקצה אל הקצה — שאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא²⁶ בהרף עין (שעליו נאמר⁸⁰ לא עיכבן כהרף עין, לאחרי ההתחלה בחצות לילה שאז נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו), שהרי נתהפכו מהמעמד ומצב שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה⁸¹, למעמד ומצב שכאו"א ראה שהקב"ה בכבודו ובעצמו נגלה עליהם. ולכן, דוקא בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, שזהו הענין דמ"ת, החל מנגלה דתורה, ועד שבוה ניתנו גם רזין ורזין דרזין דאורייתא, שהרי מ"ת לא יהי' עוד הפעם⁸², ועד שגם תורתו של משיח נקראת פנימיות התורה, היינו, שזוהי הפנימיות של התורה שניתנה במ"ת, כיון שבנגלה דתורה שניתנה אז ניתנה גם פנימיות התורה, שנקראת נשמתא (וגם נשמתא לנשמתא) דאורייתא⁸³, בדוגמת דבר חי, גוף ונשמה ביחד כפי שנעשים מציאות אחת.

74 תנחומא וראר טו. שמו"ר פי"ב, ג.
75 קידושין מ, ב.
76 לשון הכתוב — קהלת יב, א.
77 נצבים ל, יב. ב"מ נט, ב.
78 אגה"ק סכ"ו (קמד, ב ואילך).
79 שה"ש ח, יג ובשהש"ר שם. וראה גם ד"ה היושבת בגנים שנה זו (תו"מ סה"מ פקע"ט.
80 מכילתא ופרש"י בא יב, מא.
81 ראה זהר חדש יתרו לא, א. ספר השיחות תש"ב ע' 94.
82 ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' קעט. ס"ע רפד. תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' לב. ע' תשיט. המשך תער"ב ח"א פקע"ט.
83 ראה זהר ח"ג קנב, א.

ז) **והנה** מענין הגאולה ממצרים שהי' בחודש ניסן, ר"ח של גאולה, נמשך ענין הגאולה בכל ראשי החדשים של כל השנה (ומראשי החדשים — בכל ימות החודש, ועד שנמשך בכל ימי השנה). והענין בזה, דהנה נת"ל שהתחלת הענין דימי צאתך מארץ מצרים הי' בלילה הראשונה באופן שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם, דקאי על מלכות דא"ס ות"ת דא"ס, שזהו כללות הענין דזיווג זו"ן כפי שהם למעלה מן הצמצום. ובדוגמת זה ישנו גם הענין דיחוד שמשא וסיהרא⁸⁴ בכל ר"ח⁸⁵. ובפרט בר"ח ניסן, ר"ח של גאולה. וכן בכל ימי חודש ניסן, כי, בפסוק החודש הזה לכם ראש חדשים (נוסף על מ"ש ראשון הוא לכם לחדשי השנה) ישנו גם הפירוש שקאי (לא רק על ר"ח ניסן, אלא) על החודש כולו, כידוע מאמר השל"ה⁸⁶ (שהובא גם בדרושי הצ"צ⁸⁷ ואדמו"ר מהר"ש⁸⁸) שכל ימי חודש ניסן הם בדרגת ראש חודש של כל השנה כולה. ובפרט בסיום וחותרם חודש ניסן, ביום השלושים שבו, שהרי ידוע במעלת ספירת המלכות, שלהיותה סופא דכל דרגין לכן יש בה התוקף דאור חוזר⁸⁹ (בדוגמת אור השמש שדוקא בסוף המשכתו באויר הסמוך לארץ הוא חם ביותר⁹⁰), וכן הוא בסיום וחותרם כל הענינים בקדושה, שהכל הולך אחר החיתום⁹⁰, ועפ"ז י"ל בדא"פ שביום השלושים דחודש ניסן ישנם ביתר שאת ויתר תוקף כל עניני חודש ניסן. ובוה מודגשת גם המשכת עניני חודש ניסן בכל חדשי השנה (ראשון הוא לכם לחדשי השנה), שהרי יום השלושים דחודש ניסן הוא גם יום הראשון דר"ח אייר, היינו, שעניני חודש ניסן נמשכים גם בחודש אייר, ולאח"ז גם בכל חדשי השנה.

ח) **ויש** להוסיף, שענין זה מרומז גם בפסוק זכור עדתך קנית קדם גו', כי, נוסף על הפירוש שנתבאר לעיל (ס"ג) שקנית קדם הו"ע שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, שע"ז נעשה הענין דגאלת שבט נחלתך (ע"ד שמשבחר ביעקב ובניו קבע ר"ח של גאולה שבו נגאלו ישראל ממצרים), ישנו עוד פירוש (שהובא בדרושי הצ"צ⁹¹), שזוהי בקשה על הפעולה שתהי' ע"י ההתעוררות דקנית קדם, שאע"פ שנמצאים

87) אוה"ת בא ע' רעז.

88) סה"מ תרכ"ו ע' ג.

89) ראה לקו"ת ואתחנן ה, ג.

90) ברכות יב, א.

91) ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ס"ע א'פ"ו.

84) ראה המשך והחרים תרל"א (סה"מ

תרל"א ח"א ע' שלח ואילך). ובכ"מ.

85) ראה בהדרושים שבהערה 3, בביאור

מאמר הזהר "ראשי תרין בכל ירחא וירחא",

שהם ב' אופנים שביחוד שמשא וסיהרא.

86) קמ, ב. שיג, ב.

במעמד ומצב שזקוקים לענין הגאולה (גאלת גוי)⁹², הנה גם אז יומשך מבחי' ימי קדם (שהם הספירות שלמעלה מסדר השתלשלות⁹³) בימי עולם (בספירות ובזמנים מסדר השתלשלות). ועז"נ זכור (עדתך קנית קדם), כמשנת"ל⁹⁴ שענין הזכרון הוא בעולם האצילות, שעז"נ⁹⁵ אין שכחה לפני כסא כבודך, לפי שזהו למעלה מהגבלות הזמן (אני הוי' לא שנית⁹⁶), ולכן נמשך מבחי' ימי קדם בימי עולם. וענין זה קשור גם עם הפירוש הראשון שקנית קדם קאי על קדימת מחשבתן של ישראל, דכיון שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר (קנית קדם לפי הא'), לכן נעשית אצלם ההמשכה מבחי' ימי קדם לימי עולם (קנית קדם לפי הב').

ט) וביאור הענין בעבודת האדם, דהנה, נוסף לכך שקדם קאי על הקדימה דמחשבתן של ישראל (כנ"ל), הרי זה קאי גם על המחשבה דתורה שגם היא קדמה לבריאת העולם⁹⁷, אלא שבנוגע לב' מחשבות אלו גופא (ישראל ותורה) קדמה מחשבתן של ישראל אפילו למחשבת התורה. אבל אעפ"כ, מיד לאחרי מחשבתן של ישראל באה מחשבת התורה, והיינו, שמצד התוקף שבנשמת כל איש ישראל, שזהו"ע משכיל לאיתן⁹⁷ האזרחי⁹⁸ (כמבואר בארוכה בתורת רבותינו נשיאינו על פסוק זה⁹⁹), נמשך אצלו התוקף בכל עניני התורה ומצוותי' עד כדי מס"נ, כידוע תורת רבינו הזקן¹⁰⁰ עה"פ שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד¹⁰¹, שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד (אפגעריסן) ח"ו מאלקנות.

והענין בזה, כידוע תורת הבעש"ט שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בארוכה בד"ה זכור הוי' מה הי' לנו הביטה וראה את

95) ברכות לב, ב. תפלת מוסף דר"ה. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"י.

96) מלאכי ג, ו.

97) לכאורה הכוונה גם לפירוש ד"איתן" מלשון ישן (ראה מקומות שבהערה 99) — "קדם".

98) תהלים פט, א.

99) אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' שלה. סה"מ תרח"ץ ע' סז. וש"נ.

100) "היום יום" כה תמוז. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' שפד. וראה סה"מ תרפ"ד ע' רטו. ע' רמג. ד"ה באתי לגני ה'שי"ת פ"ג (סה"מ ה'שי"ת ע' 115). פ"ד (שם ע' 117).

101) ואתחנן ו, ד.

92) לכאורה הכוונה, שגם בזמן שמצד עצמו אינו קשור עם ענין של גאולה — לאחרי סיום חודש ניסן שהוא חודש גאולה (החל מר"ח אייר, והחדשים שלאחרי) — יומשך ענין הגאולה ע"י פעולת התעוררות הענין ד"קנית קדם" (בחירת הקב"ה ביעקב ובניו, שזוהי הסיבה שקבע להם ר"ח של גאולה) מלמטה למעלה (משא"כ בחודש ניסן, שאז נמשך ענין זה מצד עצמו, מלמעלה למטה).

93) לכאורה הכוונה גם לבחי' "בכבודו ובעצמו", מלכות ות"ת דא"ס, זיווג זו"ן כפי שהם למעלה מהצמצום (כנ"ל ס"ז) — שגם ענין זה נמשך בחודש אייר ושאר חדשי השנה.

94) ראה ד"ה זכור שנה זו. שיחת ש"פ תשא שנה זו.

חרפתינו¹⁰² — מיוסד על מאמר הזהר ר"פ בחוקותי¹⁰³ שהקב"ה אומר לישראל עמי¹⁰⁴ זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור גו', ובנ"י אומרים זכור¹⁰⁵ ה' מה הי' לנו גו' זכור עדתך קנית קדם — שבנ"י מבקשים שה' יזכור את בחי' מ"ה (שזהו החלק אלקה ממעל ממש¹⁰⁶) שיש בכאו"א מישראל (שעז"נ¹⁰⁷ ועתה ישראל מ"ה הוי' אלקיך שואל מעמך), שזהו "מ"ה הי' לנו", שבחי' מ"ה היא בתוקף אצל כאו"א מישראל, ועד שהדבר בא גם בפועל, כפי שמפרש שם המשך הכתוב: הביטה וראה את חרפתינו, שגם הפשוטים שבישראל מחרפים ומוסרים נפשם לעשות טובה ליהודי, מצד אהבת ישראל. ומובן שבזה נכלל גם ענין המס"נ על כל התומ"צ, שהרי ידועה תורת רבינו הזקן¹⁰⁸ שואהבת לרעך כמוך¹⁰⁹ חד הוא עם ואהבת את הוי' אלקיך¹¹⁰, וכיון שאהבת ה' היא שרש כל הרמ"ח מ"ע, כולל גם המ"ע דיראת ה', שהיא שרש השס"ה ל"ת¹¹¹, הרי מובן, שואהבת לרעך כמוך קשור ונעשה כולא חד עם כללות הענין דקיום המצוות, כולל גם לימוד התורה, גדול תלמוד שמביא לידי מעשה¹¹². ונמצא, שהמס"נ (חרפתינו) על אהבת ישראל כוללת גם ענין המס"נ על כל ענין של יהדות, עי"ז שמסבירים לו בדרכי נועם ובדרכי שלום (שאז נכנסים הדברים אל הלב¹¹³ ופועלים פעולתם) שכדי להיות ביהדותו צריך לקיים עניני התומ"צ עד לאופן של מס"נ.

וענין זה (שמהתוקף שבנשמת כל אחד מישראל נמשך התוקף בעניני התומ"צ) מרומז בהמשך הכתוב גאלת שבט נחלתך, כי, כדי להיות במעמד ומצב של חירות (גאולה) צ"ל קיום התורה ומצוותי', כנ"ל (ס"ד) שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, שנאמר חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות.

וכיון שתכלית הכוונה של התורה ומצוותי' היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים¹¹⁴, הנה על זה ממשיך בכתוב: הר ציון זה שכנת בו.

102 (102 סה"מ אידיש ע' 211 ואילך.	109 (109 קדושים יט, יח.
103 (103 ח"ג קיב, א-ב.	110 (110 ואתחנן ו, ה.
104 (104 מיכה ו, ה.	111 (111 תניא פ"ד.
105 (105 איכה ה, א.	112 (112 קידושין מ, ב. וש"נ.
106 (106 תניא רפ"ב.	113 (113 ראה ספר הישר לר"ת שער יג.
107 (107 עקב יו"ד, יב.	של"ה סט, א.
108 (108 ספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' 23.	114 (114 ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
וראה סה"מ תרצ"א ע' צד. ספר השיחות	ב"ר ספ"ג. במדבר פיי"ג, ו. תניא רפל"ו.
תרפ"ט ע' 56. ועוד.	ובכ"מ.

והענין בזה, דהנה איתא בירושלמי¹¹⁵ חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שנקראו ישראל ציון אלא זה (שנאמר¹¹⁶) לאמר לציין עמי אתה. וענין זה נעשה ע"י ג' הענינים שנזכרו לפנ"ז בכתוב¹¹⁷: ואשים דברי בפיך, הו"ע התורה, ובצל ידי כסיתך, הו"ע המצוות (גמ"ח), לנטוע שמים וליסוד ארץ, הו"ע הקרבנות (עבודה), שזהו כללות הענין דקיום התומ"צ. וכדי שבנ"י יוכלו לקיים תומ"צ בפועל כרצון הקב"ה [שזהו בודאי רצונו של כאו"א מישראל, וכאמור לעיל בתורת הבעש"ט בפירוש זכור ה' מה ה' לנו הביטה וראה את חרפתנו, שכל אחד מישראל מחרף ומוסר נפשו על קיום התומ"צ, מצד בחי' מ"ה שבנשמתו], הנה בשביל זה ניתנה להם ארץ ישראל (כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (כנ"ל ס"ג)), שזהו"ע הר ציון זה שכנת בו, היינו, שהקב"ה שנקרא בשם שכינה, על שם ששוכנת ומתלבשת בתחתונים¹¹⁸, שוכן בציון — בבנ"י שנקראים ציון, וגם בהר ציון כפשוטו (שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו¹¹⁹), שבזה נכללת כל ארץ ישראל (ארץ הקודש) כולה, כמארז"ל¹²⁰ עתידה ירושלים (ציון) שתתפשט בכל ארץ ישראל.

(י) **ויהי"ר** שיקויים מאמר המדרש על הפסוק החודש הזה לכם, משבחר ביעקב ובניו (שכולל כל בני"י עד סוף כל הדורות) קבע להם ר"ח של גאולה שבו נגאלו ובו עתידין להגאל, שיומשך חודש של גאולה מכל הענינים המצירים ומעיקים ליהודי וליהדות, ועאכו"כ שלא יהיו ענינים שמצירים ומעיקים יותר ומבלבלים לצילותא דנפשא הדרושה¹²¹ לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, שעיי"ז באה בגלוי המעלה דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה. ובקרוב ממש יקויים למטה מעשרה טפחים הענין דזכור עדתך קניית קדם, שענין הזכרון כפי שהוא למעלה אצל הקב"ה, יומשך למטה, כמו בקרי"ס שאצילות נמשך למטה בכי"ע באופן גלוי, עד שראתה שפחה על הים כו', וכמו"כ תתגלה מעלתם של ישראל כפי שקדמו לכל סדר ההשתלשלות (שזהו הפירוש שקדמו לעולם, לא רק לעולם העשי', אלא לכל סדר ההשתלשלות), ובאופן שיומשך מימי

118 תניא פמ"א (נז, ב). פנ"ב. ועוד.

119 שבת סג, א. וש"נ.

120 ראה פסיקתא רבתי פ"א (פ' שבת ור"ח), ג. יל"ש ישעי' רמו תקג. לקו"ת מסעי פט, ב.

121 ראה מגילה כח, ב.

115 תענית פ"ד סוף ה"ב. מגילה פ"ג ה"ו.

116 ישעי' נא, טז.

117 ראה ד"ה ציון במשפט תפדה באוה"ת דברים ע' לו. ד"ה הנ"ל דשנת תער"ב ודשנת עדר"ת. ועוד (מקרבן העדה לירושלמי שם).

קדם לימי עולם (כב' הפירושים הנ"ל). וכימי צאתך מארץ מצרים, שגאלת שבט נחלתך — יומשך גם עתה הענין דאראנו נפלאות, שבניסן עתידין שבט נחלתך להגאל, ועד להר ציון זה שכנת בו, כפי שארץ ישראל שייכת לכל אחד מישראל, שבכל מקום שנמצא יש לו חלק ונחלה בא"י¹²², ויתירה מזה (שהרי אין זה מספיק עדיין), ששייכת בגלוי לכל אחד מישראל ולכלל ישראל בכללותו, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובשמחה ובטוב לבב.

122) ראה שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך סימן תקלו. לקו"ש ח"כ ע' 309. וש"נ.

הוספה

ב"ה, ט' ניסן תשכ"ו
ברוקלין

כבוד המשגיחים המורים והמורות במוסד בית רבקה,
אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש, אשר בקסבלנקה,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מעש"ק פי ויקרא בקשת ברכה פ"ג,
ובעת רצון יקרא על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

ולקראת חג המצות, זמן חירותינו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני
בוה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית, חירות מדאגות בגשם
ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.
ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

מצילום האגרת.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל ענייני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בכבוד ובברכת החג

מ. שניאורסאהן

נ.ב. ת"ח על הברכות, וכבר מלתי אמורה, ואברכה מברכיך — בברכתו של הקב"ה שהיא בתוספת מרובה על העיקר, ברכה בענייניהם הפרטים של כאו"א ומשפחתו שי', ובעניינים הכללים, חינוך בנות ישראל תי' שכאו"א מהן נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה, המצוה ש(בסגנון רבותינו חכמינו ז"ל) היא **מצותן**, "מצוה דהווה זהיר בה טפיי", זהיר כפשוטו וזהיר כתוכנו, זהירות ובהירות, ועד לדרגא עלי' נאמר: והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, אלו מלמדי תינוקות (בי"ב ח' סוף ע"ב).

ב

[היתש"ל:]

ידוע מחז"ל — אהוב את המלאכה.

וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו: משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז שם סקני"ו ס"ב.

מלתי אמורה, ואברכה מברכיך: לך לך יב, ג.

בתוספת מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד. ועוד.

ש(בסגנון רבותינו) "מצוה דהווה זהיר בה טפיי": ראה שבת קיח, סע"ב. תניא אגה"ק סוס"ז.

זהיר .. זהירות ובהירות: ראה כש"ט בהוספות סצ"ו. וש"ג.

עלי' נאמר: והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע: דניאל יב, ג.

ב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב השואל — בו כותב בקשר למצבו הכספי הדחוק, שיש

כאלו אשר מציעים לו לפנות לרשויות בבקשת סיוע.

מחז"ל — אהוב את המלאכה: אבות פ"א מ"י.

לעילוי נשמת

הבחור התמים אורי ניסן ע"ה

בן – יבדלח"ט – הרה"ת ר' מנחם מענדל שליט"א

גורארי'

התייגע בלימוד התורה נגלה וחסידות ובעבודת התפלה
הצטיין באהבת ישראל ועסק במבצעים למלא רצון הרבי
נקטף בדמי ימיו בחג הפורים ה'תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי ולזכות משפחתו
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות